

2. september 2018

Oplandsrådgivning i Sverige og England og finansieringen heraf

Der findes forskellige former for oplandsrådgivning i Nordeuropa. Vi kender til ordninger i bl.a. Norge, Tyskland, Holland, Sverige og England.

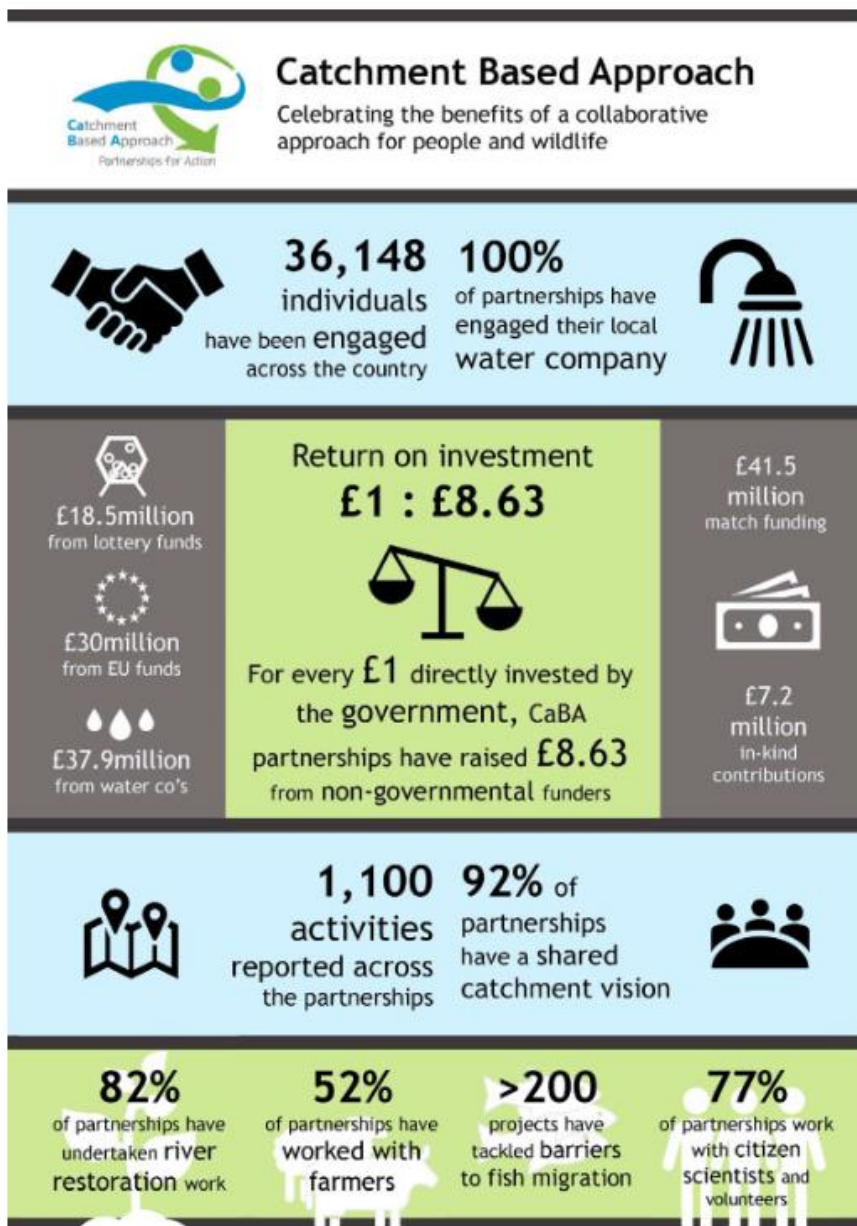
Nedenfor er der givet en gennemgang af hvordan arbejdet er organiseret og finansieret i England og Sverige.

England

Beslutning om at støtte op om oplandsrådgivningen i England

I 2011 signalerede den britiske regering, at en mere lokal fokuseret beslutningstagning og lokal handling skulle være hjertet i det fremtidige arbejde med at forbedre vandmiljøet. Tilgangen skulle bl.a. indtænkes i måden man arbejdede med vandplaner og vandrammedirektivet på. Herefter igangsattes en række aktiviteter der skulle understøtte dette.

Den lokale tilgang har bidraget med øget ejerskab og en bredere finansiering af tiltagene. Department for Food, Environment and Rural affairs (DEFRA) har foretaget vurderinger af omkostnings-effektiviteten af igangsætningen af CaBa (oplandstilgangen). Og de har i 2017 kunnet rapportere at for hvert £ der er investeret fra regeringens side er der løftet 8,63 £ fra "non-governmental" bi-dragydere:

<https://catchmentbasedapproach.org/images/2017/CaBA-Review-2017-Exec-Summary-v4.pdf>

Rivers Trust

For at kunne gennemføre ovenstående indsats erkendte man at der var behov for facilitatorer hvorefter oplandsrådgivningen fik en nøglerolle. Rivers Trust er en organisation (en trust) der tager sig af administrationen af CaBa og det er dem der understøtter oplandsrådgiverne med bl.a. uddannelse, hjælp til at sikre finansiering, IT-værktøjer, etc.

Rivers Trust (RT) er en paraplyorganisation med over 60 lokale medlemmer (lokale trusts) der bl.a. understøtter arbejdet med CaBA-partnerskaberne.

Jf. en af deres direktører Barry Bendall har RT samlet set en årlig indtjening på 15 – 20 mio. £. Der er stor årlig og lokal variation i hvor meget der kommer fra staten, EU, andre tilskud og diverse donationer.

Fra staten modtager de over 60 lokale trusts direkte støtte for til det grundlæggende arbejde de udfører (£15t pr opland) ligesom selve paraplyorganisationen modtager støtte til at understøtte arbejdet. Herudover modtager de også støtte fra staten til konkrete aftalte ydelser der bidrager til at løfte krav associeret med Vandrammedirektivet.

Resten af finansieringen skal RT selv ud at finde. Det arbejde varetages af både paraplyorganisationen men også af de lokale trusts. Denne rest finansiering finder man fra en vifte af forskellige kilder:

- EU-projekter der booster arbejdet (SEGES har haft flere fælles projekter med RT bl.a. WaterCap, WaterCapTaskforce, WaterCAPHub og nu WaterCog og pt. har vi formentlig mulighed for at gå ind i et fælles projekt der arbejder videre med forretningsgørelsen via samarbejder om CSR og bæredygtighed, med virksomheder som f.eks. Arla, DC, Tesco, etc),
- Lokale bidrag der er givet til lokale RT's
- Lokale sponsorerer og lokal fundraising
- Partnerskaber med vandværker
- Støtte fra andre store NGO'er f.eks. Verdensnaturfonden (WWF)
- Støtte i form af arbejdskraft fra fx pensionerede akademikere
- Andre offentlige myndigheder
- Virksomheder der vil påtage sig et bæredygtighedsansvar

Hovedparten af støtten fra privat side kommer fra vandværkerne, der i Storbritannien er private virksomheder. Mange af de lokale trusts har store projekter med vandværker. Projekter der handler om at RT skal arbejde med landmændene om at finde veje til at beskytte og/eller forbedre vandkvaliteten. Herudover er der et stigende antal partnerskaber med vandværkerne om etablering af minivådområder.

Tilsvarende går andre virksomheder ind og finansiere dele af oplandsarbejdet, og RT arbejder på at udbygge denne finansieringskilde. RT kan komme virksomhederne i tale ved at argumentere for at RT kan bidrage til at støtte op om virksomhedernes CSR-ansvar.

Et eksempel er Coca-Cola, der de sidste tre år har finansieret to fuldtidsoplandsrådgivere i Norfolk Rivers Trust. Herudover har Coca-Cola støttet konkrete tiltag, f.eks. etableringen af vådområder. Det har de gjort for at reducere tabet af jord og vand fra oplande med stor sukkerroeproduktion (sukker er jo en vigtig ingrediens i deres produktion af cola). Det er netop besluttet at Coca-Cola også de næste tre år vil støtte arbejdet i RT.

RT arbejder også med virksomheder som Tesco og Marks&Spencers. I arbejdet med disse virksomheder er "Bæredygtighed" en nøgleparameter. Argumentet er at oplandskonsulenterne bidrager til, at der leveres ydelser der øger bæredygtigheden til gavn for både miljøet og de involverede virksomheder: se kort beskrivelse her: <http://www.therivertrust.org/projects/water-stewardship/>

Sverige

I Sverige har miljørådgivning direkte til landmænd haft en vigtig rolle siden 2001, hvor man oprettede Greppa Näringen ("grib næringsstofferne"). I Danmark har man ikke haft samme tradition for direkte miljørådgivning, og miljøindsatsen har i højere grad alene været baseret på lovgivning. Fx lovpligtige efterafgrøder, kvælstof-normer mv.

Inspireret af "catchment officers" i England og "Oplandskonsulenter" i Danmark, har man i Sverige i 2018 forsøgsvis afsat midler til en lignende ordning "åtgärdssamordnare" (virkemiddelskoordinatore).

I det følgende beskrives disse to ordninger med vægt på deres organisation og finansiering.

Greppa Näringen

Målet for Greppa Näringen er at reducere emissioner af drivhusgasser, mindske eutrofiering (øvergødning) og en sikker anvendelse af plantebeskyttelsesmidler, samtidig med at landbruget er konkurrencedygtigt. Dette sker ved at sprede viden gennem direkte rådgivning.

Greppa Näringen ska inspirera och motivera lantbrukare och rådgivare att använda kunskap så att gårdens miljö- och klimatpåverkan minskar och lönsamheten förbättras. Med arbetet i Greppa Näringen ska lantbruket bidra till Sveriges miljömål, mål som gäller för miljöarbetet inom EU, samt till ett uthålligt konkurrenskraftigt svenskt lantbruk

Rådgivningen er frivillig og cirka 50.000 gårdbesøg har været gennemført siden projektet startede i 2001 (10.000 gårde). Emnerne som rådgives om er typisk brug af gødsning, planteværnsmidler, klima, energi, miljøtiltag som vådområder samt specifik rådgivning inden for svine-, kvæg- og planteproduktion relateret til de overordnede mål.

Greppa Näringen drives i samarbejde mellem Jordbruksverket*, LRF**, länsstyrelserna*** samt et stort antal rådgivningsvirksomheder i landbrugsbranchen. Jordbruksverket er projektejere og er ansvarlige for projektet på nationalt niveau og udfører følgende opgaver i projektet:

- Udvikle grundlaget for rådgivningen
- Udvikle beregningsværktøjer til fx næringsbalancer og klimagas-emissioner
- Organisere træning for rådgivere
- Markedsføre projektet til landmændene
- Fremstille brochurer til landmænd
- Projekthjemmeside
- Evaluering

Jordbruksverket tildeler penge til Länsstyrelsen, som er ansvarlig for at drive projektet i hvert Län (amt). Herunder rådgive landmændene, organisere kurser for landmænd og markedsføring af projektet i hvert län.

Rådgivningen hos landmændene udføres hovedsageligt af private rådgivende virksomheder, som f.eks. Hushållningssällskapet, på vegne af länsstyrelserne.

LRF er repræsenteret i projektet i form af en repræsentant i den nationale styregruppe, og ved at projektets kommunikationsansvarlige er ansat i LRF, samt at LRF er repræsenteret i projektarbejdet i hvert län.

I Skåne har man arbejdet med Greppa Näringen siden 2001, og der får ca. 2/3 af landmændene rådgivning fra Greppa Näringen. I Östergötland, hvor man har arbejdet med Greppa Näringen siden 2005 (og har et mindre budget end i Skåne), er omkring halvdelen landmændene involveret i Greppa Näringen. Typisk får landmændene 2 besøg om året. De fleste får i alt 6-8 besøg.

Aktiviteterne er finansieret via midler fra EU's landdistriktsprogram og den svenske stat via miljøafgifter. Omkostningerne var i 2017 knap 42 mio. svenske kr. For perioden juli 2015 til december 2020 var der reserveret i alt 282 mio. skr. svarende til ca. 50 mio. skr. Pr. år.

Det svenske landdistriktsprogram har et samlet budget på ca. 36,1 mia. skr. for programperioden 2014-2020. Af disse midler er 14,8 mia. skr. fra EU's budget, 20,6 mia. skr. fra statens budget og de resterende midler fra andre offentlige kilder, hovedsagelig kommuner.

Totale omkostninger i 2017 til Greppa Näringen

AKTIVITETER PÅ LÄNEN	Svenske Kr.	%
Individuel rådgivning	22.638.000	54
Grupperådgivning	420.000	1
Landmandskurser	1.500.000	4
Regionsamordning	1.210.000	3
AKTIVITETER CENTRALT		
Markedsføring og information	2.375.000	6
Hjemmeside	1.705.000	4
Administration, planlægning og evaluering	3.888.000	9
Rådgiverkurser	2.178.000	5
Fagligt baggrundsmateriale	3.394.000	8
Beregningsværktøjer	2.534.000	6
SUM	41.842.000	100

* Jordbruksverket er den svenske regerings ekspert- og forvaltningsmyndighed indenfor jordbrug, fisk og landsbyudvikling

** LRF, Lantbrukarnas Riksförbund

*** Länsstyrelserna, er en svensk regional myndighed og kan delvist sammenlignes med tidligere danske amter.

"Åtgärdssamordnare"

"Virkemiddel-koordinatorer" er en helt ny ordning efter inspiration fra England og Danmark. Mens ideen om oplandskoordinatorer er vokset ud af behovet om implementering af 900 ha minivådområder, så er ordningen i Sverige tænkt mere bredt, som det også er tilfældet i England. Ordningen er endnu så ny, (regeringsbeslutning i 2018) at den stadig er under opbygning. Med deadline den 20. august kan forskellige parter inden for et specifikt opland, søge om midler til en "virkemiddelskonsulent". Ordningen er typisk tænkt som støtte til de lidt over 100 vandråd som er etableret i Sverige og som arbejder permanent med alle former for miljø, natur, klima. Ordningen er finansieret med statslige midler og er en pilotordning som skal fungere 1-3 år.